

ВІДГУК

офіційного опонента

д.е.н., доцента, доцента кафедри фінансових технологій і підприємництва
Сумського державного університету

Семенова Андрія Юрійовича

на дисертаційну роботу **Чийпеш Наталії Миколаївни** на тему:
**«Розвиток цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі
національної економіки України»**, поданої на здобуття ступеня доктора
філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження

У сучасному фінансовому світі швидкі зміни та революційні цифрові технології трансформують кредитний ринок, створюючи нові можливості для розвитку цифрових кредитних послуг. Розвиток цифрових інновацій на кредитному ринку стає домінуючою концепцією організації фінансового сектору в цифровій економіці. Його динамічний розвиток сприяє усвідомленню фундаментальних змін у веденні бізнесу кредитними установами, способах їхньої взаємодії з клієнтами та державними установами, створенні додаткової вартості для партнерів та економіки в цілому. Спираючись на переваги цифрових технологій, кредитні установи змінюють традиційні підходи до кредитування, пропонуючи споживачам широкий спектр цифрових кредитних продуктів і послуг, характеристики яких є головним фактором розвитку цифрових інновацій у світі. Отже, тема дисертаційної роботи Чийпеш Н.М. є актуальною та важливою в сучасних умовах.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертація виконана відповідно до тематики науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» МОН України за темами: «Стратегічні пріоритети та механізми фінансового забезпечення інноваційного розвитку базових галузей національного господарства» (№ державної реєстрації 0118U004407), де досліджено сутність категорій «інновація», «фінансова інновація», «кредитна інновація»; «Формування інноваційно-інвестиційних засад сталого розвитку суб'єктів підприємництва в

умовах євроінтеграції» (№ державної реєстрації 0121U113249), де дисертанткою обґрунтовано особливості інноваційного розвитку кредитних установ у національній економіці; «Розвиток ринку кредитних послуг в умовах становлення цифрової економіки» (№ державної реєстрації 0121U113250), де проведено аналіз сучасних тенденцій функціонування та розвитку кредитних установ в Україні.

***Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень,
висновків і рекомендацій***

Ознайомлення зі змістом дисертації та науковими публікаціями авторки дає підстави стверджувати, що теоретико-методичні положення, висновки і практичні рекомендації є достовірними. Дисертаційна робота має логічну побудову. Авторка системно підійшла до постановки проблеми та її вирішення, формулювання завдань, обрані вірні методи дослідження.

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження авторкою використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів. Зокрема, були використані історико-логічний – для дослідження наукових теорій щодо розвитку інновацій, їхньої ролі в розбудові національної економіки; контент-аналіз – для конкретизації сутності таких категорій, як «інновація», «фінансова інновація», «кредитна інновація»; порівняння та абстрагування – при деталізації змісту кредитного ринку та визначенні особливостей його функціонування; систематизації та класифікації – під час розгляду видів інновацій та кредитних інновацій; статистичні методи – для аналізу сучасних трендів функціонування кредитного ринку, актуальних тенденцій його цифрового розвитку; узагальнення – при обґрунтуванні основних напрямів трансформації кредитного ринку в умовах цифровізації національної економіки. Також використані елементи системного підходу, аналізу і синтезу, індукції та дедукції – для дослідження ролі кредитного ринку в структурі національної економіки, його вплив на процеси цифрової трансформації економічної поведінки суб'єктів господарювання.

Обґрунтованість наукових пропозицій автора, висновків та представлених рекомендацій підтверджується їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, науковими публікаціями.

Наукова новизна одержаних результатів

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та опублікованими науковими працями дозволяє погодитися з положеннями, які виносяться на захист щодо наукової новизни:

вперше:

– обґрунтовано теоретико-прикладні положення моделі впливу цифровізації кредитного ринку на інноваційний розвиток національної економіки;

удосконалено:

– наукові підходи щодо обґрунтування видів інновацій в системі кредитного ринку. На відміну від уже сформованих підходів, перелік був розширений новими ознаками та відповідними до них видами інновацій: за специфікою діяльності кредитної установи, впливом на розвиток національної економіки, рівнем цифровізації (цифрові кредитні інновації, нецифрові кредитні інновації), що дозволило конкретизувати сутність та роль цифрових кредитних інновацій у загальній системі їх видів;

– концептуальний підхід до розгляду сутності та основних компонентів інституційного забезпечення розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку, у межах якого виокремлено нормативно-правове забезпечення, інфраструктурне забезпечення, освітньо-наукове забезпечення, Fintech екосистему кредитного ринку як об'єктивно необхідну складову формування сприятливого простору для розробки нових інноваційних продуктів у сфері кредитування;

– механізм розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку, а саме систему його базових принципів функціонування і розвитку було розширено

двома новими принципами: принципом цифрової обізнаності і принципом дифузії цифрових інновацій;

набули подальшого розвитку:

– розширення понятійного апарату у сфері пізнання сутності інноваційного розвитку національної економіки та особливостей його забезпечення через дослідження змісту таких понять, як «інновація», «фінансова інновація», «кредитна інновація», а також «цифрова кредитна інновація»;

– обґрунтування сутності дефініції «цифровий розвиток кредитного ринку», що реалізовано на основі детального вивчення сутності такого ринку, конкретизації основних його функцій, специфічних рис функціонування та розгляду змісту дефініції «цифровий розвиток»;

– напрямки розвитку кредитного ринку та активізації його цифрової трансформації, які були виокремлені на основі результатів аналізу сучасних тенденцій розробки та впровадження цифрових кредитних інновацій, визначення перешкод на мікро- та макрорівнях.

Практичне значення результатів дослідження

Основні теоретичні висновки і науково-практичні рекомендації впроваджено в освітній процес Національного університету «Чернігівська політехніка» МОН України, зокрема, при розробці та викладанні навчальних дисциплін «Макроекономічний аналіз», «Банківські операції», «Фінансові технології». Практичні рекомендації використанні в діяльності комерційного банку ПУМБ, акціонерного банку «Південний», кредитної спілки «Чернігівська».

Повнота викладення наукових результатів дисертації

в опублікованих працях

За результатами дослідження опубліковано 16 наукових праць, з яких одна стаття, що індексується у наукометричній базі Web of Science, чотири статті у наукових фахових виданнях України, один розділ у колективній монографії,

десять публікацій апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій – 5,64 д.а., з яких авторці належить – 4,53 д.а.

Авторкою дотримані вимоги п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р., № 44, щодо кількості публікацій, відповідності опублікованим результатам тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності.

Дисертантка дотримувалась норм та принципів академічної доброчесності, норм законодавства про авторське право, порушень яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації

1. Вважаємо, що в дисертаційному дослідженні недостатньо уваги приділено процесу створення кредитної інновації. На нашу думку, варто було б поглибити сутність, мету та особливості організації інноваційного процесу в діяльності кредитних установ.

2. На рис. 3.11 в дисертації представлена схема «Напрями цифрового розвитку кредитного ринку», де зазначена пропозиція авторки щодо сприяння органами державної влади формування інноваційного середовища у фінансовій сфері. На нашу думку, варто більш детально роз'яснити, яким чином органи державної влади мають сприяти формуванню інноваційного середовища у

фінансовій сфері та уточнити методи, за допомогою яких була б впроваджена зазначена пропозиція.

3. У підрозділі 3.3 (с. 179-201) дисертації авторкою досліджується інституційне забезпечення розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку, але при цьому, для обґрунтування пропозицій щодо модернізації інституційного забезпечення варто було б проаналізувати законодавчі та нормативні акти, які регламентують загальні принципи здійснення кредитної діяльності, виявити їх недоліки та окреслити напрями нівелювання.

4. Автору варто було б більше уваги приділити впливу війни на сучасний розвиток кредитних установ в Україні, детальніше визначити нові ризики та загрози, з якими стикнулися ці суб'єкти після початку військової агресії.

5. Для розробки методологічних підходів до оцінки процесу цифровізації кредитного ринку в структурі національної економіки України слід було б запропонувати перелік статистичних показників, що співвідносяться зі статистичними показниками рівня цифровізації кредитного ринку світових країн-лідерів для порівняльного аналізу.

Вказані зауваження та дискусійні положення не знижують загальної теоретичної та практичної значущості, обґрунтованості та достовірності основних положень дисертації та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи Чийпеш Н.М.

Загальний висновок

Запропоновані положення наукової новизни, що полягають у формуванні теоретичних та практичних положень щодо розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки є суттєвим внеском у розвиток теорії і практики цифровізації кредитного ринку і його впливу на національну економіку. Дисертаційна робота Чийпеш Н.М. є завершеним цілісним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, містить положення наукової новизни та має теоретичне і практичне значення.

Дисертаційне дослідження «Розвиток цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки України» відповідає спеціальності 051 Економіка, за формою і змістом відповідає вимогам викладеним у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішень рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022. Робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) № 40 від 12.01.2017 р.

Авторка дисертації «Розвиток цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки України» Чийпеш Наталія Миколаївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансових технологій
і підприємництва
Сумського державного університету
МОН України

Андрій СЕМЕНОГ